

Het mooie van het huwelijk

Onderzoek wijst uit dat een crisis het beste én het slechtste bij een mens naar boven haalt. Ja, dan begrijp je waarom er in de voorbije weken veel aandacht was voor kinderen die een onveilige thuissituatie kennen. Over 'coronababy's en een echtscheidingspiek'.

Tekst: P.J. Vergunst

T huis zitten, 'ik ben er wel een beetje klaar mee' – het zijn woorden die ik vanmorgen weer hoorde, in de wachtkamer van de dokter. Een mens is niet geschikt voor isolatie, quarantaine en sociale afstand. Een christen mist naast de intieme contacten met familie en vrienden vooral de verbondenheid in de kerkelijke gemeente. Anderen denken misschien eerder aan het moeten afzien van de vrijdagmiddagborrel, de sportschool, het terras, de buurtbarbecue.

Psychologen probeerden de geest van de mens tot positieve gedachten te stimuleren: 'Je hebt een huis en een volle koelkast. Pak je gitaar of begin met een cursus via YouTube. Lees de krant na je ontbijt en zorg dat je fit blijft.'

Belangrijke beslissingen

Het leven met beperkingen is de lakmoesproef voor onze relaties. Als je in deze weken niet alleen naar prof. Jaap van Dissel en de zijnen luistert – de virologen die de controle over het virus monitoren – maar ook naar psychologen, lees je dat 'corona voor baby's en echtscheidingen gaat zorgen.' In een tijd van crisis nemen mensen belangrijke beslissingen over hun relaties. Emoties kunnen dan alle kanten op schieten. In levensbedreigende omstandigheden kijken mensen kritisch naar hun partner.

Ik denk hierbij terug aan de vraag die iemand me stelde na een moeizaam gesprek met een predikant: 'Zou jij deze dominee bij je sterfbed willen hebben?' De achtergrond van de vraag was helder: als het er echt op aankomt, als je kwetsbaar geworden bent, wil je mensen om je heen die op de ander gericht zijn, dienend en kwetsbaar aanwezig, die de kracht en de troost van het Woord inbrengen, die iets van de Heere Jezus laten zien.

Platform #nietalleen

Moeilijke tijden – ze halen het beste en het slechtste bij mensen naar boven. Wat het eerste betreft klonk het woord 'geboortegolfje', voor over negen maanden. Meer intimiteit, meer rust, het kan de voorbije weken dus ook gekenmerkt hebben.

Buiten de gezinskring kunnen we bij 'het beste' denken aan veel mooie plaatselijke en kerkelijke initiatieven, onder andere via het platform #nietalleen, dat hulpgever en hulpvrager bijeenbracht. Het tekort van de een stimuleert zo de roeping van de ander.

En tegelijk, de coronamaatregelen zorgen ook voor een echtscheidingspiek. In het *Algemeen Dagblad* zei een psycholoog dat 'als je nooit elkaars gevoelsleven onderzocht hebt met een wijntje erbij, maar als stel of gezin eigenlijk alleen een economische eenheid bent, dan heb je niet de infrastructuur opgebouwd om dit soort situaties aan te kunnen'. De vereniging Familie- en Erfrecht Advocaten Scheidingsmediators heeft haar verwachtingen al uitgesproken. Waar in een normaal jaar 30.000 stellen besluiten te gaan scheiden, gaan we 'de 40.000 echtscheidingen dit jaar zeker halen'. Opvallend – al is het verklaarbaar – blijf ik het altijd vinden dat het uiteengaan van man en vrouw vooral plaatsheeft na zomervakanties, na de feestdagen.

Frits Spits en Greetje

De sleur in relaties – sluipenderwijs kan het zover gekomen zijn dat je de ander niet meer ziet. Ja, hij of zij zit nog wel in de kamer, maar je ziet de ander niet meer staan als mens, in zijn gevoelsleven ook, in zijn teleurstelling en hoop, in zijn spanning en stille blijdschap. In het gewone leven kun je dat leren, van je ouders heb je dat hopelijk gezien. »

Soms zijn het degenen die het gezinsleven missen, die ons wijzen op de waarde ervan. Zomaar twee voorbeelden uit de voorbije periode: *CV Koers* publiceerde een gesprek met columnist Natascha van Weezel, dochter van de bekende politiek redacteur Max van Weezel: 'Ik ben 33 jaar, heb geen relatie en geen kinderen. Zo had ik me het leven niet voorgesteld. Ja, ik ben wel iemand die wil trouwen en kinderen krijgen.' Eerlijk en kwetsbaar, in een cultuur waarin vrijheid hoog scoort. Vergelijkbaar waren de woorden van radiopresentator Frits Spits, die in een kappersstoel voor de tv vertelde dat hij Greetje zo miste, zijn vrouw die anderhalf jaar geleden overleed. Tientallen jaren waren ze samen geweest en nu die ervaring als verleden tijd benoemd moet worden, speet het hem dat veel van die tijd ongemerkt voorbijgeleden was. Nú zou hij zich tóen meer bewust hebben willen zijn van het mooie van het huwelijk. Het was 'de radiomaker van de eeuw' die Nederland onderwees over de tijd als kostbaar bezit, die we zo goed mogelijk hebben in te vullen.

lets vreselijks

'Echtscheiding' begint met dezelfde letter als 'eenzaamheid'. Het kan niet anders. Vrouwen die de ervaring hadden dat hun man zijn vertrek aankondigde, een paar spullen bij elkaar pakte en de deur achter zich sloot, heb ik horen zeggen dat er ergere manieren zijn om een man te verliezen dan aan de dood. In haar boek *Eenzaamheid: wildernis of weg tot God?* schrijft Elisabeth Elliot: 'Echtscheiding is iets vreselijks. Ik denk eigenlijk dat gescheiden mensen het net zo moeten haten als God. Maar toch gebeurt het voortdurend.'

De zendeling zoekt het niet in de nuance, als ze verwoordt dat een scheiding gezinnen vernielt, mensenlevens verwoest en chaos in kerk en maatschappij schept. Woorden die mij leren niet te wenen aan de macht van de zonde, niet te berusten in de gebrokenheid.

Zonder schade scheiden

Jaarlijks gaan de ouders van 70.000 thuiswonende kinderen uit elkaar. Van hen dragen 16.000 kinderen ernstige last van de gevolgen mee, veelal zelfs hun hele leven. Hoe funest een echtscheiding voor kinderen is, blijkt uit de oprichting in september 2018 van het platform 'Scheiden zonder schade', dat onder leiding van oud-minister André Rouvoet het belang van het kind centraal zet. Behalve dat gepleit wordt voor een de-escalerende en oplossingsgerichte scheidingsprocedure is als eerste kernwaarde benoemd: 'Wij kijken niet weg als in onze omgeving mensen met kinderen gaan scheiden.'

Het platform pleit ook voor brede bewustwording dat een kind bij ernstige relatieproblemen tussen de ouders een steunfiguur nodig heeft.

P.J. Vergunst
is hoofdredacteur
van *De Waarheids-
vriend*.

lets betekenen

Wij kijken niet weg... Zo wil de overheid beleid formuleren voor kwetsbare kinderen, van wie de ouders uiteengegaan zijn. Wij kijken niet weg, dat lijkt me het eerste wat van de kerk gevraagd wordt, ook als situaties heel ongemakkelijk zijn. Het is een vraag voor elke christelijke gemeente: 'Kun je iets betekenen voor mensen met huwelijksproblemen, voor gezinnen die uiteengevallen zijn?'

Die vraag centraal stellen en bespreken is een andere dan het vellen van een moreel oordeel, het bevestigen van de ethische kaders. Zeker, het gebod van God houdt haar kracht. Het kan echter een teken van verlegenheid of onmacht zijn als dit als enige gezegd wordt. Terwijl je niet weet wat er zich afspeelde in de boezem van een huwelijk, is het de gave van het luisteren die allermeeft gezocht moet worden. Om die reden lijkt me de eerste vraag of we er kunnen zijn voor kinderen en jongeren van wie de ouders uiteengingen.

Verlieservaringen

Pastoraal en diaconaal meeleven, het is onze roeping als juist door de crisismaanden die achter ons liggen, het einde van huwelijken zich aandienen. Om binnen de gemeente – dat is: voor Gods aangezicht – na te denken over het verlies van je partner, soms ook het verlies van je identiteit, het verlies van je positie in de familie of de kerk, het verlies van je idealen en van je hoop, het verlies van de belofte die ooit werd gedaan maar die geen stand hield.

Dieper gaat nog het verlies van geloof, van de ervaring van Gods aanwezigheid. Sprak Hij wel in de jaren die achter me liggen, hoorde Hij wel toen ik nauwelijks stem had om nog te roepen? In de gemeente van Christus bevinden zich gescheiden mensen. Het is de vraag welke plaats zij hebben, welke plaats zij mogen innemen, ook in de voorbede.

Onderzoek

In de zomer van 2019 kwam onderzoek naar buiten van het Centraal Bureau voor de Statistiek naar de opvattingen over huwelijk, samenwonen en relaties. Opvallend is dat onze landgenoten wel negatief zijn over het aantal echtscheidingen en het aantal kinderen in eenoudergezinnen, maar tegelijk niet aan het huwelijk hechten. Zou er echter geen relatie tussen die twee zijn? Dán zijn we geroepen om inhoud te geven aan het verbond dat man en vrouw sluiten. Onderwijs en voorleven, het zijn twee kansen om het mooie van het huwelijk zichtbaar te maken. Terwijl het programma van de duivel is om te scheiden wat God samenvoegde, gaf Hij Zijn gemeente de opdracht om te wandelen als kinderen van het licht. Ten aanzien van het huwelijk valt zelfs het woord 'genieten', met de vrouw die u liefheeft, al de dagen van uw vluchtige leven. Een hulp, tegenover je, op wie je zuinig bent. ■

Aanstaande bruidsparen staan voor moedige en moeilijke keuzes

Trouwen in coronatijd

De kostbaarheid van het huwelijk is iets waar we jaren voor gestaan (en gestreden) hebben. De coronacrisis dwingt ons echter om over nieuwe vragen na te denken. Het lijken vooral praktische keuzes met betrekking tot de trouwdag.

Tekst: ds. C.M. Baan

Onder de praktische keuzes liggen echter ook fundamentele vragen. Je trouwt toch met elkaar ten overstaan van de Heere God? Of trouw je voor het perfecte plaatje? Komt de feestelijkheid van een bruiloft tot haar recht? Wat is de betekenis van de gasten die op de bruiloft komen? Er zal in deze coronatijd water bij de wijn moeten wat betreft de plannen voor de bruiloft. Maar we mogen in afhankelijkheid van de leiding van Gods Heilige Geest een weg zoeken om het belangrijkste niet te verliezen: dat Gods aanwezigheid vorm krijgt op de bruiloft. Dat is een verantwoordelijkheid van kerkenraden en predikanten, samen met stellen die willen trouwen.

Uitstellen

De bruiloft is als geheel te vieren als je de bruiloft uitstelt: burgerlijk huwelijk, de kerkelijke inzegening en het feest. Bovendien kunnen dan alle mensen erbij zijn die om je heen staan en die je graag getuige wilt laten zijn van het huwelijk en van Gods zegen daarop. Het uitstellen van de bruiloft in zijn geheel is in elk geval een van de opties die een serieuze afweging verdient. Maar hoe lang gaat het duren voordat je de dag weer kunt inrichten zoals je eigenlijk zou willen?

Als je eraan toe bent om te trouwen, ook omdat je de seksuele eenwording wilt bewaren voor het huwelijk, dan is het goed om daar ook naartoe te leven en de stap te nemen. Een bruiloftsfeest mag een oase in de woestijn zijn, waarbij we mogen ontdekken hoe goed het is als mensen onder Gods zegen aan elkaar gegeven zijn. Juist ten tijde van een crisis mag dit licht schijnen. Zoals de geboorte van een kind niet op zich laat wachten als het voldragen is, zo zou een huwelijk ook niet moeten hoeven wachten. Zeker als er al een huis staat te wachten en soms al bewoond wordt. Maar ook is het goed om de onderlinge liefde te laten omlijsten door de trouwbelofte van het huwelijk als de relatie al ver gegroeid is.

Ds. Baan: 'Ik zou ervoor willen pleiten om het burgerlijk huwelijk en het vragen van Gods zegen zo dicht mogelijk bij elkaar te houden.'

Vieren

Een andere optie is om de bruiloft nu te vieren met de mogelijkheden die er zijn. Deze mogelijkheden worden hopelijk weer steeds ruimer. Dit zal wel creativiteit vragen om op nieuwe manieren een bruiloft te vieren. Stellen kunnen de mogelijkheden van internet hierbij benutten en de kleinschaligheid kan positief worden aangewend.

Tegelijk mag het huwelijk een feest zijn en mis je een wezenlijk element van de dag als het niet in vreugde beleefd wordt met een brede kring van mensen om je heen. Het huwelijksformulier wijst ons erop dat het huwelijk openbaar is. De kerkdienst is geen privé-aangelegenheid. Gods zegen wordt gevraagd in het midden van de gemeente. Dat wordt normaal gesproken ook beaamd in het zingen van Psalm 134:3 door de gemeente bij de inzegening.

Delen

De derde optie is een tussenweg. Hierbij zal op het ene moment een sobere huwelijksvoltrekking plaatsvinden en op een later moment een feest. De grote vraag is waar de kerkdienst en de huwelijksinzegening in dat geheel een plaats krijgen. Wat is een trouwdienst zonder gemeente? (Helaas groeide vaak de trouwdienst ook voor de coronatijd al los van de gemeente.) Missen we niet het meest wezenlijke als we op een later tijdstip het feest (nog) vieren zonder kerkdienst?

Tegelijk moeten we zeggen dat een burgerlijk huwelijk niet op zichzelf kan staan. Dan probeer je een tent op te zetten met slechts één tentstok. Het lijkt een onmogelijke keuze: een burgerlijk huwelijk zonder zegen of een feest zonder kerkdienst.

In onze traditie is het contractmatige aspect van het huwelijk bewust bij de overheid gelaten. Het is ook niet voor niets dat het stel na het voltrokken burgerlijk huwelijk naar de kerk gaat. In de kerk brengt het pasgetrouwde stel zijn dank en stelt het zich afhankelijk van de zegen van de Heere God. Hiermee wordt het huwelijk ook onder het gezag van God gesteld. In het burgerlijk huwelijk heeft de naam van God geen plek, in de kerk betrek je Hem in een 'drievoudig

snoer' (Pred.4:12). Daarom wil ik ervoor pleiten om het burgerlijk huwelijk en het vragen van Gods zegen zo dicht mogelijk bij elkaar te houden.

Vertrouwen

Nadenken over trouwen in deze coronatijd vraagt soms moedige en moeilijke keuzes. Welke van de bovenstaande opties paren ook kiezen, het zal altijd betekenen dat ze de eigen ideeën over de bruiloft ten dele los moeten laten. Het leert ons het huwelijk zoals we dat altijd konden vieren, opnieuw waarderen. Het kan ons tot bewustere keuzes en een dieper verstaan van het huwelijk brengen.

Daarvoor is het wel nodig dat we hier Gods weg in zoeken. Als het gaat over trouwen, kunnen we natuurlijk niet heen om het eerste wonder dat de Heere Jezus deed. Oppervlakkig gezien was het heel praktisch dat Hij van water wijn maakte op een bruiloftsfeest en voorzag in wat nodig was. Maar deze geschiedenis in Kana wijst ons erop dat een bruiloft vieren God Zelf aan het hart gaat. Juist omdat op een bruiloft Zijn eer in het geding is.

Trouwen is een teken van zoveel meer. Als het gaat over trouwen in deze tijd, mogen we dan ook op Hem vertrouwen. ■

Dr. C.M. Baan
is predikant van de
hervormde gemeente
te Nieuwpoort.

**NOOD-
HULP
ACTIE!**

Honger door corona, de kerk deelt uit!

Voor 20 euro geeft u een gemeentelid een noodhulppakket. Genoeg voor het eigen gezin én om van uit te delen. Zo delen we brood en Hoop.

Help mee via gzb.nl/dekerkdeeltuit of geef direct via tikkie.

kerken
helpen
kerken.nl

Deze noodhulpactie vindt plaats op initiatief van de GZB, in samenwerking met Kerken helpen Kerken. Deze advertentie is mogelijk gemaakt door een anonieme giftgever.

Een club luisteraars

We verlangen ernaar om met de gemeente weer samen te komen in Gods huis. Dat is begrijpelijk. Intussen lijken we één ding te vergeten: dat we ondanks de scheiding in ruimte tóch kerk zijn. De coronamaatregelen leggen een verschrompeld kerkbesef bloot.

Tekst: Arthur Alderliesten

We willen elkaar weer graag in de kerk zien om als Gods gemeente de Schriften te lezen en schouder aan schouder God de lof te zingen met de Psalmen en liederen die ons zo lief zijn. We verlangen naar de offline kerkdiensten. In het vele wat hierover gezegd en gesproken wordt, mis ik echter de notie dat we zonder dat tóch kerk zijn.

Kijkers

Dat de coronamaatregelen een verschrompeld kerkbesef blootleggen, blijkt voor mij uit de terminologie die wordt gebruikt rond kerkdiensten en het aanspreken van de gemeente. Ik beperk me tot een rondje langs wat willekeurige hervormd-gereformeerde gemeenten op kerktijden.nl. Kerkdiensten worden aangekondigd als internetuitzending of, nog vaker, als video-uitzending. Predikanten danken ervoor dat de luisteraars bijeen zijn gekomen rond de laptop. Wanneer we dat vergelijken met het prachtige zeventiende-eeuwse kerklied ‘Here Jezus, om Uw Woord, zijn wij hier bijeengekomen’, lijkt de verwondering voor de techniek de plaats van Christus welhaast te hebben ingenomen. Bovendien, en dat is toch wel pijnlijk, wordt de gemeente van Christus soms aangesproken als ‘luisteraars’ of ‘kijkers’, op momenten dat je gewoonlijk ‘gemeente’ of ‘gemeente van Christus’ hoort. Hoe komt het toch dat dankzij technologische toepassingen – die in zichzelf natuurlijk zegeningen zijn – de gemeente van Christus in de perceptie van kerkenraden wordt gedegradeerd tot een club luisteraars?

Krakkemikkige visie

Al vele jaren luisteren mensen thuis via internet of kerkradio mee, met het samengekomen deel van de gemeente in het Godshuis. Nu is de verhouding omgekeerd: er zijn meer kerkliden thuis dan in het kerkgebouw. Maar verandert de kerkdienst daarmee in de kern? Beslist niet. Is er nu dan niet een enorm verlangen om met elkaar ter kerke te gaan? Beslist wel.

Toch is er geen enkele reden om daarom een kerkdienst nu internetuitzending of video-uitzending te noemen. Zowel het woordje ‘kerk’ als ‘dienst’ zijn met de coronamaatregelen verdampt. Blijkt daaruit niet op z’n minst een krakkemikkige visie op kerk-zijn en kerkdienst?

Geloofszaak

Een aantal jaren geleden opende dr. J.G. Woelderink mij de ogen voor wat of wie de kerk is: de gemeenschap der heiligen (*Uit de praktijk der godzaligheid*). Daarmee grijpt hij terug op de belijdenisgeschriften en de visie van de reformatoren. Luther schrijft in zijn Grote Catechismus dat de beste weergave van kerk is: heilige gemeente. Het draait niet om het instituut, ook niet om de bijeenkomsten. Wij geloven en belijden vooral de kerk, als het ‘lichaam van Christus’. Daarmee komen we uit op het Paulinische beeld van kerk-zijn (1 Kor.12:12-31 en Efez.5:23,30). Dat is een geloofskwestie. Kerk-zijn is een geloofszaak. Daarom is ze ook onderdeel van de Apostolische Geloofsbelijdenis, die op zondagavond een plaats heeft in de kerkdienst.

Groepsdynamiek

Waar mensen samen zijn, spelen psychologische processen een intrigerende rol. Zo ontstaat er een groepsdynamiek die de kerk niet voorbijgaat. Het is de Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer, zoon van Karl Bonhoeffer, een vooraanstaand professor in de neurologie, die hiervoor sterk waarschuwt in de jaren dertig van de vorige eeuw. Hij reageert dan natuurlijk op de betekenis, zelfs aantrekkingskracht van de *Gemeinschaft* van de nazi’s, met name van de *Hitlerjugend*.

Maar ook nu kunnen we een verkeerd beeld hebben van de betekenis van de christelijke gemeenschap. Om dat inzichtelijk te krijgen, maakt Bonhoeffer scherp onderscheid tussen psychische gemeenschap en geestelijke gemeenschap. Dat doet hij in zijn boekje *Gemeenschapsleven*, een aantal jaren geleden opnieuw in Nederland uitgegeven onder de wat ongelukkige titel *Verborgene omgang*.

Christelijke gemeenschap is geestelijk, in Christus geworteld. ‘De grond van alle geestelijke werkelijkheid is het duidelijke, zuivere Woord van God in Jezus Christus. De grond van alle psychische werkelijkheid is het duistere, ondoorzichtige bewegen en verlangen van de menselijke ziel.’

De scherpe scheiding tussen geestelijk en psychisch is een heldere spiegel: is de gemeente een geschonken geestelijke verbondenheid in Christus of een plaats waar de bevrediging wordt gezocht van psychische verlangens? Functioneren we binnen de gemeente als dankbare of eisende mensen? De psychische liefde begeert de ander, zijn gemeenschap, zijn tegenliefde, maar zij dient hem niet.

Het is geen gering kritisch geluid van Bonhoeffer, ook voor een tijd waarin het kerkelijke kader en enthousiaste gemeenteleden zich inzetten voor een aantrekkelijk en warm gemeentelven. Juist in coronatijd, waarin we ons opmaken voor een onzekere post-coronatijd, komt het aan.

Zwakkere band

Uit een enquête die eind mei is gehouden door het *Reformatisch Dagblad* blijkt dat 40 procent van de respondenten ervaart dat de band met de gemeente zwakker is geworden dan voor de crisis. Hoe kan dat? Is de kerk niet evenzeer een geloofszaak tijdens een crisis dan ervoor en erna? Kun je niet de kerkgang missen en juist tóch een band ervaren, omdat die er is door de Geest in Christus? Ook al ligt dat zeker moeilijker omdat je de gemeente niet ziet samenkomen, de viering van de sacramenten ontbeert, etc.?

In de terminologie van Bonhoeffer: missen we wellicht de psychische gemeenschap, terwijl de geestelijke gemeenschap er als het lichaam van Christus onverminderd is? Vier jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog waarschuwde dr. J.H. Bavinck zelfs voor een 'heidense pinksterbeleving', een zelfgerichte kerk die gericht is op extase en beleving.

Heilige gemeente

We leven in de tijd na Pinksteren. De Heilige Geest is uitgestort. Veel predikanten hebben in deze periode oog voor de vroegchristelijke kerk zoals deze zich als een soort ideaalbeeld aan ons opdringt vanuit de eerste hoofdstukken van het bijbelboek Handelingen. Laten we deze tijd uitkopen om onze kerkvisie aan te scherpen, dankbaar te zijn voor de techniek, maar deze niet onwillekeurig te vergoddelijken. Laten we dankbaar zijn voor de kerk, die er is als lichaam van Christus, ondanks de beperkingen door de coronamaatregelen. Niets kan ons immers scheiden?! Laten we bidden om onderscheidend vermogen, om ons door Gods goede Geest te laten fijn slijpen in wat psychische gemeenschap en wat geestelijke gemeenschap is, zodat we kerkelijk, als heilige gemeente zullen leven bij het wonder van de kerk in Christus Jezus, onze Heere. ■

Arthur Alderliesten
is manager
vriendennetwerken
Agathos, Curadomi
en Lelie zorggroep
en studeert theologie.

Kerk 2.0

Ik vind het interessant om te zien hoe kerkelijke gemeenten omgaan met de huidige crisis waarin we verkeren. Zo investeren sommige predikanten veel tijd in het zoeken naar manieren hoe zij de gemeente kunnen blijven dienen, rekening houdend met de maatregelen die er zijn.

Andere predikanten vinden het (stiekem) heerlijk het pastorale werk wat te kunnen minderen, alle overige activiteiten op de lange baan te kunnen schuiven en tijd te hebben om ongestoord de boeken in te duiken. Ze kunnen zich weer focussen op hun corebusiness: het Woord.

Hoe de kerk in deze tijd gestalte krijgt, is wellicht een uiting van hoe je de kerk definieert. Waar de kerk vooral gezien wordt als plek waar Gods Woord klinkt tot mensen, daar moeten gemeenteleden het hebben van een verbinding met de kerkdienst (soms zelfs zonder beeld!). Het Woord is immers het belangrijkste. Er is veel Geest voor nodig om het Woord bij de luisteraar binnen te laten komen. Want die luisteraar zit in een niet-heilige ruimte, waar een paar minuten voor de preek nog gekletst, gespeeld en geruzied werd. Het enige wat het gemeentelid te zien krijgt, is een tweedimensionale dominee.

Voor de kerk als gemeente, als groep van mensen van vlees en bloed is op deze manier minder of geen aandacht. Waar dit ook als kern wordt gezien, wordt geprobeerd het gemeente-zijn op een zo goed mogelijke manier te faciliteren. Gemeenteleden worden geïnterviewd. Na een preek is er een online bijeenkomst waar in groepjes doorgepraat wordt over de preek. Er worden wandelingen in kleine groepen georganiseerd. Er zijn gebedskringen in het park.

In deze tijd moeten we dat aspect van kerk-zijn niet vergeten. Voor mensen is relatie, ontmoeting, gemeenschap van levensbelang. Uit het onderzoek van Ruth Perrin (waar ik in mijn vorige column naar verwees), kwam ook naar voren dat millennials juist zoeken naar 'familie' in de kerk. Vaders en moeders, broers en zussen in het geloof; diepe vriendschappen door de generaties heen. De kerk zal wendbaar en creatief moeten zijn om wegen te vinden om de gemeenschap der heiligen coronaproof vorm te geven.

De kerk zal wendbaar en creatief moeten zijn om de gemeenschap der heiligen coronaproof vorm te geven

Dr. Elsbeth Visser-Vogel is docent en onderzoeker bij de Christelijke Hogeschool Ede.

*Blijvend op de hoogte gehouden worden van
kerkelijke en maatschappelijke onderwerpen?
Word abonnee en ontvang elke week*

De Waarheidsvriend

Geachte lezer,

In de afgelopen periode hebben wij 'corona-gerelateerde' artikelen gepubliceerd en naar uw kerkenraad verzonden om op de website van de gemeente te plaatsen of mee te sturen met bijvoorbeeld een weekbrief.

We hopen dat u met genoeg van de artikelen leest én deze als bezinning en toerusting ervaart.

De Waarheidsvriend is het weekblad van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland. Het blad stelt kerkelijke en maatschappelijke onderwerpen aan de orde en gaat in op geestelijke en pastorale vraagstukken.

Om een indruk te krijgen kunt u ook het filmpje bekijken dat de redactie heeft gemaakt. Zie hiervoor: www.dewaarheidsvriend.nl/redactiefilm.

Om dit alles mogelijk te blijven maken, vragen wij u een jaarabonnement te nemen op *De Waarheidsvriend* voor slechts € 49 (€ 0,95/week). Als welkomstgeschenk ontvangt u van ons *De Waarheidsvriend* de eerste **twee maanden gratis**.

Naast een aantal vaste rubrieken bevat *De Waarheidsvriend* elke week artikelen over actuele onderwerpen, een meditatie, een column en kerkelijke nieuwsberichten. Ook kunt u regelmatig een interview lezen.

Van tijd tot tijd komt er een special (themanummer) uit en abonnees ontvangen drie keer per jaar een themabrochure over onderwerpen die christenen vandaag bezighouden.

Voor meer informatie verwijzen we u naar de site www.dewaarheidsvriend.nl/word-abonnee of neem contact op met onze voorlichter.

Met vriendelijke groet,

J. (Hans) Peters
Voorlichter Gereformeerde Bond

☎ 010-2269117

✉ voorlichter@gereformeerdebond.nl